

pesem Kettejeva, Murnova in Župančičeva, smo vsi, ki smo stali ob zibelki, napravili smrten greh. Naše mlade oči so zamaknjene strmele v prihodnost; naše prešerno upanje je s širokim zamahom zavrгло preteklost; pa ni zavrгло samo njenih zmot, temveč tudi vse njene večne lepote. Če bi otroci ravnali njivo, bi trebili ljuliko, obenem gazili pšenico. Tako smo zatajili Simona Gregorčiča, pevca po milosti božji.

Usmili se, človek, svoje mladosti, odpusti ji vse! Tudi vse krivičnosti ji odpusti, zakaj še tiste so rodile žlahtne sadove!»

Nadaljevanja pa ni. Škoda!

K. C.

Donesek k bibliografiji spisov I. Cankarja.

V »Hrvatskem Dnevniku«, izhajajočem v Sarajevu, čigar urednik je bil pisatelj brat msgr. Karol Cankar, so bile priobčene te-le črtice † Ivana Cankarja, vse v hrvaškem prevodu: 1. »O domovino, ti si kao zdravlje!« »H. D.« velikonočna štev. 30, III. 1907, št. 73; pozneje priobčena v slovenščini v zbirki »Za križem«, I. 1909. — 2. »Zdravo!« v božični štev. »H. D.« 25. XII. 1907, št. 295; pozneje v zbirki »Za križem«. — 3. »Krivica«, v božični štev. 24. XII. 1906, št. 294. 29 vrstic je bilo zaplenjenih.¹ — 4. »Urlaub«, v velikonočni štev. 22. IV. 1908, št. 92.²

K. C.

K slikam.

Vse slike pričujoče številke se nanašajo na rajnkega Ivana Cankarja. S tem smo hoteli rešiti bodočnosti poleg njegove notranje slike, kakor nam jo podajajo njegova dela in spomini njegovih znancev, tudi kolikor mogoče verno njegovo zunanjo sliko. Pet fotografij, ki jih priobčujemo, nam ga slika v razvoju njegove zunanosti od leta 1900. do smrti. Žal nam ni bilo mogoče dobiti nobene slike iz njegove gimnazijske ali otroške dobe. Njegov brat msgr. Karol Cankar nam je sporočil, da se bržkone pred letom 1900. sploh ni dal fotografirati razen v skupini. — Sicer ima najvažnejši fotografski material, nanašajoč se na rajnkega, kolikor nam je znano, g. Fran Vesel v Ljubljani, ki nima samo cele vrste fotografij od leta 1906. dalje, ampak tudi fotografije mnogih karikatur in slik, predstavljajočih Cankarja ali nanašajočih se nanj. — Karikature Hinka Smrekarja nam podajo zelo verno njegov obraz iz dotičnih dob, pri tem pa na prav hudomušen način označijo eno ali drugo stran njegovega značaja ali delovanja ali kakega dogodka iz njegovega življenja. Smrekarjevih karikatur, nanašajočih se na rajnkega, je sploh cela vrsta, od dobro premišljenih in obdelanih, ki se nahajajo v različni privatni ali javni posesti, do bolj intimnih, naglo skiciranih v družbi v trenutku, ko je ta ali ona poteza Ivanovega značaja ali obnašanja izzvala hudomušno fantazijo risarjevo. Sploh so Smrekarjeve

karikature poglavje zase, ki ga bo treba enkrat celotno obdelati v zvezi s Cankarjevim problemom. Žal so tako raztresene pri posameznih lastnikih, da umetnik sam nima več pregleda čez vse. — Portretov po naravi razen tu objavljenega Fr. Podrekarjevega menda sploh ni, kajti rajni je bil v družbi in tudi sicer menda precej nemiren, tako da ni nihče razen Podrekarja uspel res enkrat fiksirati njegovih zunanjih potez brez pomoči aparata. To dejstvo daje Podrekarjevemu portretu tem večjo vrednost, poleg tega ga pa podaja v izrazu in pozi (celo cigareta med prsti!) tako verno in brez hlimbe, kolikor je pač mogoče in celo bolj kakor je bilo njemu bržkone ljubo. Vsi, ki so ga poznali in imeli v tem oziru posla z njim, trdijo, da je bil glede svoje zunanosti precej nečimeren in je zahteval od umetnika naravnost, naj nekatere poteze prezre ali zabriše, da bi izgledal mlajši. Tudi njegove fotografije iz zadnje dobe (razen Veselovih, ki so privatnega značaja) so močno retuširane — menda na njegovo lastno zahtevo! — Maksim Gaspari ga je večkrat skušal narisati po naravi, a se mu ni posrečilo. Napravil je sicer enkrat skico, ki ga pa ni prav nič zadovoljila; slika, ki jo prinašamo, je narejena deloma po eni izmed Veselovih fotografij, po spominu in po omenjeni nepovoljni skici. Isto velja za Gasparijev portret † Ivana, ki ga je priobčil belgrajski »Ilustrovani List« v svoji 2. številki 1920. — Kipar, prof. državne obrtne šole Repič je pred kratkim razstavil doprsni kip † Ivana Cankarja v mavcu. Tudi ta kip je narejen po fotografiji nekako iz najboljše dobe njegovega življenja ter nam sicer malo idealizirano, a v splošnem izrazu prav dobro podaja rajnkega. Žal nam pomanjkanje prostora ni dovoljevalo, da bi ga bili priobčili. — Starosta naših slikarjev, profesor v pok. Ivan Frankè, je napravil po fotografijah dve sliki Ivana Cankarja, katerih ena še ni popolnoma dovršena. Obe sta narejeni po omenjenih retuširanih fotografijah Berchtoldovih; vendar je skušal g. Frankè te očitne nedostatke premagati s potezami, ki so jih ohranile druge fotografije in njegov lastni spomin. Tudi ta dva portreta, ki se oba nanašata na poslednjo dobo pisateljevega življenja, prav dobro podajata njegovo sliko bodočemu pokolenju. Pomanjkanje prostora je preprečilo priobčenje enega izmed teh dveh portretov, ki se nahajata oba v umetnikovi posesti. — Razen omenjenega gradiva obstoja seve še cela vrsta slik v skupinah pri različnih njegovih znancih; ker je vse to za bodoče pokolenje važno gradivo, upamo, da bodo vsi, ki imajo kak tozadeven spomin, verno čuvali, da se ne izgubi in po njihovi smrti pride v varne roke, najbolje bi bilo v kako javno zbirko, kot so muzej in licealna ali vseučiliška knjižnica.

Še par opazk k posameznim slikam: Sl. 1. Helena Vurnik: Spominu † Ivana Cankarja je alegorija tistega mračnega razpoloženja, ki prevladuje v velikem delu Cankarjevih del, posebno iz njegove prve dobe. — Sl. 2. po fotografiji Frana Vesela je z dne 17. novembra 1915 v Ljubljani. Podaja nam zelo dobro sliko Cankarjeve zunanosti iz zadnjega časa. — Sl. 3. je portretna študija Fr. Podrekarja, narejena po naravi leta 1914. Original je last knjigotržca L. Schwentnerja. Kolikor nam je znano, je to najboljši portret rajnkega pisatelja sploh. — Sl. 4. M. Gasparijev portret iz zadnje dobe, narejen deloma po Fr. Veselovi fotografiji, deloma po spominu. — Sl. 5. je fotografija

¹ V današnji številki priobčujemo »Krivico« prvič v slovenskem originalu, kakor je bila napisana pred konfiskacijo. Črtica »Krivica« v »Ljublj. Zvonu« I. 1909., str. 4–8, je popolnoma predelana, celo ime Sobotka je izpremenjeno v Krepelko. — Op. ur.

² »Urlaub« priobčujemo tu prvič po slovenskem rokopisu. — Op. ur.